

Право Європейського Союзу. Підручник

Підручник «Право Європейського Союзу» розрахований на студентів, які тільки починають вивчати цю дисципліну. У ньому стисло й доступно викладені найбільш важливі питання права ЄС.

У підручнику віддається перевага вивченню інститутів ЄС, правової системи ЄС, правового регулювання Внутрішнього ринку ЄС, його окремих політик (наприклад, економічний та валютний союз, захист споживачів, конкурентне право та інші) та співробітництву між Україною і ЄС.

Також у підручнику розглядаються питання захисту прав людини в ЄС, їх співвідношення з правом ЄС та висловлюються думки щодо можливих перспектив включення європейських конвенцій з прав людини до правової системи ЄС.

Підручник висвітлює обсяг і зміст Угоди про асоціацію між Україною і ЄС, її вплив на правову систему України. Буде корисний як для студентів, так і для всіх, хто цікавиться питаннями європейської інтеграції.

Зміст

Передмова	3
Перелік аббревіатур	6
Відомості про авторів	8

Частина 1

ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ПРИНЦИПИ, СИСТЕМА, ДЖЕРЕЛА

Тема 1

ІСТОРІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ. ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ. НАДДЕРЖАВНІ ТА МІЖДЕРЖАВНІ ФОРМИ СПІВРОБІТНИЦТВА ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	9
§ 1.1. Передумови європейської інтеграції	9
§ 1.2. Створення Європейських Співтовариств	10
§ 1.3. Створення Європейського Союзу	13
Контрольні питання	20

Тема 2

ЛІСАБОНСЬКИЙ ДОГОВІР (ДОГОВІР ПРО РЕФОРМИ)	21
§ 2.1. Історія розробки Конституційного Договору Європейського Союзу. Європейський Конвент	21
§ 2.2. Підписання Лісабонського Договору	24
§ 2.3. Структура та зміст Лісабонського Договору	25
§ 2.4. Набрання чинності Лісабонським Договором	27
Контрольні питання	29

Тема 3

ІНСТИТУТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	30
§ 3.1. Європейський Парламент	30
§ 3.2. Європейська Рада	34
§ 3.3. Рада ЄС	34
§ 3.4. Європейська Комісія	36
§ 3.5. Судова система Європейського Союзу	39
§ 3.5.1. Суд Правосуддя	39
§ 3.5.2. Загальний Суд	42
§ 3.5.3. Спеціалізовані суди	43

§ 3.6. Європейський Центральний Банк	44
§ 3.7. Рахункова палата	45
Контрольні питання	45

Тема 4

ПРАВОВА СИСТЕМА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ. ДЖЕРЕЛА, ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ	46
§ 4.1. Джерела права Європейського Союзу.....	46
§ 4.2. Загальні принципи права Європейського Союзу	54
§ 4.3. «Acquis» Європейського Союзу.....	59
Контрольні питання	62

Тема 5

ВПЛИВ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ НА ПРАВОВІ СИСТЕМИ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ. ПЕРЕГЛЯД ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	63
§ 5.1. Доктрина верховенства права Європейського Союзу над національним правом держав-членів	63
§ 5.2. Доктрина прямої дії права Європейського Союзу	71
§ 5.2.1. Пряма дія положень установчих договорів ЄС	71
§ 5.2.2. Пряма дія міжнародних угод	72
§ 5.2.3. Пряма дія регламентів	73
§ 5.2.4. Пряма дія директив і рішень.....	74
§ 5.3. Відповідальність держав-членів перед індивідами за порушення права Європейського Союзу.....	75
§ 5.3.1. Принцип відповідальності держав-членів за неімплементацію директив	76
§ 5.3.2. Принцип відповідальності держав-членів за порушення права ЄС	77
§ 5.4. Відповідальність Європейського Союзу.....	78
§ 5.5. Судовий перегляд актів інститутів Європейського Союзу.....	80
§ 5.5.1. Елементи судового перегляду актів інститутів ЄС за ст. 263 Договору про діяльність ЄС	80
§ 5.5.2. Судовий перегляд у разі бездіяльності інститутів ЄС за ст. 265 Договору про діяльність ЄС	81
§ 5.5.3. Судовий перегляд за ст. 277 Договору про діяльність ЄС (непрямий перегляд)	82
Контрольні питання	82

Тема 6

ПРАВА ЛЮДИНИ В ПРАВІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	83
§ 6.1. Становлення концепції прав людини у праві ЄС	83
§ 6.2. Основи правового статусу фізичних та юридичних осіб у Європейському Союзі	88
§ 6.3. Хартія основних прав ЄС 2000 р.	89
§ 6.4. Гарантії прав і свобод людини в праві ЄС	94
§ 6.5. Співпраця Ради Європи і Європейського Союзу у сфері захисту прав людини	97
§ 6.6. Приєднання ЄС до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод	100
Контрольні питання	103

Частина 2

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Тема 7

ВІЛЬНИЙ РУХ ТОВАРІВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	104
§ 7.1. Внутрішній ринок Європейського Союзу	104
§ 7.2. Фіскальні заходи Європейського Союзу	107
§ 7.2.1. Митний союз. Заборона мита на імпорт та експорт до ЄС та всіх зборів, що мають еквівалентний ефект	107
§ 7.2.2. Заборона дискримінаційного оподаткування	109
§ 7.3. Нефіскальні заходи Європейського Союзу. Кількісні обмеження та заходи, що мають еквівалентний ефект	112
§ 7.3.1. Обмеження імпорту	112
§ 7.3.2. Обмеження експорту	118
§ 7.3.3. Винятки із застосування статей 34, 35 Договору про діяльність ЄС	118
Контрольні питання	119

Тема 8

ВІЛЬНЕ ПЕРЕСУВАННЯ ОСІБ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	120
§ 8.1. Засади вільного пересування осіб	120
§ 8.2. Вільне пересування працівників	121
§ 8.2.1. Коло осіб, що можуть користуватися правом вільного пересування працівників	123
§ 8.2.2. Право громадян ЄС на вільне пересування у межах ЄС	125
§ 8.2.3. Однакове ставлення до громадян ЄС та членів їх родин	126

§ 8.2.4. Право працівників та їх родин на постійне проживання після закінчення трудових відносин у державі-члені ЄС	128
§ 8.2.5. Винятки щодо державних службовців.....	129
§ 8.2.6. Обмеження вільного пересування громадян ЄС.....	130
§ 8.2.7. Процесуальні гарантії вільного пересування громадян ЄС.....	132
§ 8.3. Свобода ділового заснування в Європейському Союзі	133
§ 8.3.1. Свобода ділового заснування компаній	136
§ 8.3.2. Взаємне визнання професійних кваліфікацій та дипломів	139
§ 8.4. Свобода надання та отримання послуг	144
§ 8.4.1. Поняття послуги	146
§ 8.4.2. Транскордонний характер послуг у праві ЄС	150
§ 8.4.3. Свобода отримання послуг у ЄС та визначення кваліфікацій осіб, які надають послуги	151
§ 8.4.4. Деякі практичні аспекти свободи надання послуг за правом ЄС (на прикладі сфери інвестиційних послуг).....	152
Контрольні питання	156

Тема 9

СВОБОДА РУХУ КАПІТАЛУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	157
§ 9.1. Поняття капіталу та руху капіталу. Принцип свободи руху капіталу	157
§ 9.2. Винятки (дозволені обмеження) з принципу свободи руху капіталу та їх застосування	161
§ 9.3. Особливості регулювання надання фінансових послуг і діяльності кредитних установ	170
Контрольні питання	176

Частина 3

СПІЛЬНІ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Тема 10

СПІЛЬНА ТОРГОВЕЛЬНА ПОЛІТИКА

ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	177
§ 10.1. Генеза спільної торговельної політики та митного права ЄС.....	177
§ 10.2. Митний союз та митна територія ЄС.....	179
§ 10.3. Виключна компетенція ЄС у сфері спільної торговельної політики.....	184
§ 10.4. Основні принципи ЄС щодо тарифного регулювання торгівлі товарами	186
§ 10.5. Заходи ЄС щодо нетарифного регулювання торгівлі товарами.....	189
Контрольні питання	193

Тема 11

СПІЛЬНА МИТНА ПОЛІТИКА ТА МИТНЕ ПРАВО

ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	194
§ 11.1. Система та джерела митного права ЄС.....	194
§ 11.2. Спільний митний тариф ЄС	197
§ 11.3. Види мит Спільного митного тарифу ЄС	199
§ 11.4. Митний статус та походження товарів в ЄС.....	201
§ 11.5. Визначення митної вартості товарів в ЄС	204
§ 11.6. Митні процедури ЄС.....	206
Контрольні питання	210

Тема 12

КОНКУРЕНТНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ 211 |

§ 12.1. Основні засади, принципи та джерела права конкуренції Європейського Союзу	211
§ 12.1.1. Принципи правового регулювання конкуренції в ЄС	217
§ 12.1.2. Розмежування компетенції ЄС та держав-членів та повноваження ЄС в сфері конкурентної політики.....	219
§ 12.1.3. Правові наслідки порушення правил конкуренції ЄС	220
§ 12.2. Правила конкуренції, що застосовуються до суб'єктів підприємницької діяльності ЄС.....	223
§ 12.2.1. Поняття підприємств в праві ЄС.....	223
§ 12.2.2. Доктрина єдиного економічного суб'єкта господарювання в праві ЄС	225
§ 12.3. Антиконтурентні угоди та картельна практика в праві ЄС	228
§ 12.4. Визначення зловживання домінуючим становищем в праві ЄС	234
§ 12.5. Контроль за концентраціями в праві ЄС.....	239
§ 12.6. Правове регулювання надання державної допомоги в ЄС	243
§ 12.6.1. Принципи правового регулювання надання державної допомоги державами-членами ЄС	243
§ 12.6.2. Критерії сумісності державної допомоги із Внутрішнім ринком ЄС	250
Контрольні питання	255

Тема 13

ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ВАЛЮТНИЙ СОЮЗ 256 |

§ 13.1. Історія створення Економічного та Валютного союзу	256
§ 13.2. Етапи створення Економічного та Валютного союзу.....	259
§ 13.3. Наслідки запровадження єдиної європейської валюти (євро)	271
Контрольні питання	275

Тема 14

СПІЛЬНА АГРАРНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ276

§ 14.1. Загальна характеристика спільної аграрної політики Європейського Союзу	276
§ 14.1.1. Передумови спільної аграрної політики ЄС	276
§ 14.1.2. Поняття та засади спільної аграрної політики ЄС	277
§ 14.1.3. Засади спільної аграрної політики ЄС.....	277
§ 14.1.4. Завдання аграрної політики ЄС.....	278
§ 14.1.5. Фінансування спільної аграрної політики ЄС	279
§ 14.2. Поняття «сільськогосподарська продукція» і «сільськогосподарський товаровиробник» у праві Європейського Союзу	280
§ 14.3. Правові інструменти спільної аграрної політики Європейського Союзу	283
§ 14.3.1. Загальний огляд правових інструментів спільної аграрної політики ЄС.....	283
§ 14.3.2. Сільськогосподарське ціноутворення	284
§ 14.3.3. Інтервенційні закупівлі сільськогосподарської продукції	285
§ 14.3.4. Премії і доплати сільськогосподарським товаровиробникам.....	287
§ 14.3.5. Адміністративні обмеження обсягів сільськогосподарського виробництва	288
§ 14.3.6. Регулювання експорту й імпорту сільськогосподарської продукції	289
§ 14.4. Загальний огляд структурних перетворень у сільському господарстві Європейського Союзу	291
§ 14.4.1. Загальна характеристика структуральної політики.....	291
§ 14.4.2. Структурні перетворення сільського господарства нових держав-членів ЄС	293
Контрольні питання	294

Тема 15

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ295

§ 15.1. Історія становлення захисту прав споживачів у Європейському Союзі	295
§ 15.2. Загальна характеристика спільної політики щодо захисту прав споживачів у Європейському Союзі.....	298
§ 15.3. Система органів Європейського Союзу із захисту прав споживачів	299

§ 15.4. Регулювання контрактних зобов'язань у праві Європейського Союзу.....	301
§ 15.5. Регулювання якості послуг у Європейському Союзі.....	306
§ 15.5.1. Регулювання надання фінансових послуг споживачам у ЄС.....	306
§ 15.5.2. Регулювання надання туристичних послуг у ЄС.....	309
§ 15.5.3. Регулювання надання послуг у сфері Інтернету та телекомунікацій у ЄС.....	312
§ 15.5.4. Регулювання надання комунальних послуг в ЄС.....	314
§ 15.6. Заборона нечесної комерційної практики та недобросовісної реклами у сфері захисту прав споживачів.....	315
§ 15.7. Регулювання безпеки продуктів як складової частини захисту прав споживачів у Європейському Союзі.....	317
§ 15.8. Розв'язання спорів за участю споживачів у Європейському Союзі.....	320
Контрольні питання.....	322

Тема 16

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.....

§ 16.1. Гармонізація права інтелектуальної власності в Європейському Союзі.....	323
§ 16.1.1. Винаходи.....	324
§ 16.1.2. Промислові зразки.....	326
§ 16.1.3. Торгові марки.....	327
§ 16.1.4. Авторське право та суміжні права.....	328
§ 16.1.5. Захист інтелектуальної власності.....	331
§ 16.2. Принцип вільного руху товарів і право інтелектуальної власності в Європейському Союзі.....	333
§ 16.3. Конкурентне право Європейського Союзу і право інтелектуальної власності.....	337
Контрольні питання.....	341

Частина 4

ЗОВНІШНІ ВІДНОСИНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Тема 17

УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ.....

§ 17.1. Угоди, що регулюють економічне та політичне співробітництво між Європейським Союзом та іншими країнами.....	342
--	-----

§ 17.2. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом	344
§ 17.3. Розвиток відносин між Україною та ЄС: від партнерства і співробітництва – до асоціації	346
§ 17.4. Правові засади і цілі Угоди про асоціацію	350
§ 17.5. «Поглиблена» і «всеосяжна» зона вільної торгівлі між ЄС та Україною.....	351
§ 17.5.1. Особливості «поглибленої» і «всеосяжної» зони вільної торгівлі між Україною і ЄС.....	352
§ 17.5.2. «Всеосяжний» характер зони вільної торгівлі між Україною і ЄС	353
§ 17.5.3. «Поглиблений» характер зони вільної торгівлі між Україною і ЄС	354
§ 17.6. Імплементация і ефективне застосування Угоди про асоціацію в правовій системі України	358
Контрольні питання	361

Тема 18

ГРОМАДЯНСТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

ТА ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ГРОМАДЯН ІНШИХ КРАЇН

В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.....

§ 18.1. Правові засади громадянства Європейського Союзу	362
§ 18.2. Права громадян Європейського Союзу	365
§ 18.2.1. Право громадян ЄС на вільне пересування та проживання у межах територій держав-членів	366
§ 18.2.2. Електоральні права громадян ЄС на виборах до Європейського Парламенту та муніципальних виборах.....	369
§ 18.2.3. Право громадянської (законодавчої) ініціативи.....	372
§ 18.2.4. Право на захист дипломатичних та консульських установ інших держав-членів ЄС.....	374
§ 18.2.5. Право на звернення до інституцій та дорадчих органів ЄС.....	377
§ 18.3. Співвідношення прав громадян Європейського Союзу та громадян третіх країн. Політичні права громадян третіх країн	381
§ 18.4. Права громадян третіх країн на Внутрішньому ринку Європейського Союзу	383
§ 18.4.1. Правове становище фізичних та юридичних осіб третіх країн в ЄС згідно з положеннями двосторонніх угод між іншими державами та ЄС	384

§ 18.4.2. Правове становище громадян третіх країн, що є членами сім'ї громадянина ЄС	385
§ 18.4.3. Правове становище громадян третіх країн, що є працівниками компаній, зареєстрованих в ЄС	386
§ 18.4.4. Доступ українських фізичних та юридичних осіб до свобод Внутрішнього ринку ЄС згідно з Угодою про асоціацію між Україною і ЄС	387
§ 18.5. Реформа законодавства Європейського Союзу щодо статусу громадян третіх країн	388
Контрольні питання	392
Схеми	393
Перелік законодавчих актів	407
Перелік справ	416
Рекомендована література	429

Книги, які можуть вас зацікавити

Кодекс адміністративного судочинства України

Кодекс цивільного захисту України

Цивільний процесуальний кодекс України

Земельний кодекс України

Кримінальний процесуальний кодекс України

Інтеграційне право в умовах глобалізаційних процесів: концептуальні та методологічні підходи

Перейти до галузі права
Європейське право

[Перейти на сайт](#) →